

Sygn. akt I CSK 1225/22

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa D. S.
przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w S.
o ochronę dóbr osobistych,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 listopada 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 14 grudnia 2020 r., sygn. akt I ACa 1496/19,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od D. S. na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego;**
- 3. przyznaje i nakazuje wypłacić ze środków Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Łodzi na rzecz adwokata P. M. kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o kwotę należnego podatku od towarów i usług z tytułu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodowi D. S.**

UZASADNIENIE

Powód D. S. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi, oddalającego apelację skarżącego w sprawie o zapłatę przeciwko Skarbowi Państwa – Zakładowi Karnemu w S..

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako pierwszą przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał oczywistą zasadność skargi. Podniósł przy tym, że Sąd drugiej instancji „nie sprostął dokonaniu dowolnej a nie swobodnej oceny dowodów, wywodząc skutki prawne mimo nie przeprowadzenia w całości postępowania dowodowego i błędnie oceniając dowody przeprowadzone przez Sąd I instancji” oraz „dopuszczył się oczywistego naruszenia prawa materialnego, stosując je niewłaściwie i pomijając istotne przesłanki zastosowania przepisów art. 6 k.c.” Odnośnie do drugiego z powyższych wątków wskazano, że Sąd Apelacyjny nie wziął pod uwagę braku możliwości pozyskania przez powoda określonych informacji, którymi dysponuje jedynie pozwany, oraz pominął „sztywność przesłanek obciążających powoda w zakresie dowodzenia i konieczność dokonywania odstępstw od zasady wskazanej w art. 6 k.c.” Przytoczone i opisane tu stanowisko wyczerpuje wywody skarżącego dotyczące oczywistej zasadności skargi.

Oparcie wniosku przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przesłance z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Oczywista wadliwość kwestionowanego orzeczenia musi występować w ramach podstaw skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2001 r., III CKN 557/01). Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przekonuje o oczywistej zasadności skargi nie tylko z uwagi na jego szczątkową postać, lecz przede wszystkim dlatego, że dotyczy ono w pierwszym rzędzie kwestii oceny dowodów. Tymczasem ustalenia faktyczne Sądu drugiej instancji i poczyniona przez ten Sąd ocena dowodów wiązą Sąd Najwyższy i nie mogą być kwestionowane w skardze kasacyjnej (art. 398¹³ § 2 k.p.c. i art. 398³ § 3 k.p.c.). Z kolei wywody odnoszące się do art. 6 k.c. zasadniczo nie dotyczą sfery stosowania tego unormowania, czyli ciężaru dowodu w rozumieniu materialnym, lecz kwestii pozyskania informacji o środkach dowodowych, związanej ewentualnie z zagadnieniem ciężaru dowodu w znaczeniu formalnym.

Ponadto, aby naruszenie art. 6 k.c. mogło być rozważone jako świadczące o zasadności (a w związku z tym – także oczywistej zasadności) skargi kasacyjnej, musiałoby współwystępować ze wskazaniem przepisów, z których miałyby wynikać podstawa dochodzonego roszczenia. Dopiero wówczas możliwe stawałoby się stwierdzenie, czy wadliwe określenie przez sąd rozkładu ciężaru dowodu doprowadziło do błędnego rozstrzygnięcia sprawy i uzasadniało wystąpienie z oczywiście uzasadnioną skargą kasacyjną. Rzecz bowiem w tym, że wyrażona w art. 6 k.c. zasada rozkładu ciężaru dowodu – w powiązaniu z odpowiednimi normami prawa materialnego – jednoznacznie określa konsekwencje niewykazania prawdziwości twierdzeń o faktach przez stronę obarczoną ciężarem ich udowodnienia. Samo natomiast wskazanie przez ustawodawcę, która, także trudna do dowiedzenia, okoliczność jest faktem w rozumieniu art. 6 k.c., jak i obarczenie danej strony ciężarem dowodu takiego faktu, powinno być odbierane jako element świadomej polityki prawodawcy, który w ten sposób realizuje swe założenia co do potrzeby stworzenia jednej ze stron sporu bardziej dogodnej sytuacji dowodowej w postępowaniu sądowym (wyrok Sądu Najwyższego z 15 czerwca 2022 r., II CSKP 505/22).

Jednocześnie, odnosząc się do własnego poglądu o konieczności dokonywania odstępstw od stosowania art. 6 k.c., skarżący stwierdził, że takie (niesprecyzowane jednak) „zagadnienie odnośnie rozkładu ciężaru dowodzenia zaczęło mieć odzwierciedlenie w orzecznictwie Sądów Apelacyjnych i stanowi istotne zagadnienie prawne, nad którym Sąd Najwyższy powinien się pochylić”; w

tym kontekście zauważono również, że „Sąd Najwyższy nie rozpatrywał dotychczas kwestii wpływu ciężaru dowodu w sytuacji nieporadności strony, skutkującej oddaleniem zgłaszanych przez nią wniosków dowodowych”.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem orzecznictwa przywołanie przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga poprawnego zidentyfikowania problemu, w tym odniesienia go do konkretnych przepisów. Konieczne jest także przedstawienie argumentów prowadzących do rozbieżnych ocen danego zagadnienia (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01). Podniesiony problem musi również charakteryzować się nowością; zagadnienie, które było już przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego, co do zasady traci ten walor (postanowienie Sądu Najwyższego z 19 marca 2012 r., II PK 294/11). Istotność problemu prawnego wyraża się natomiast w tym, że ma on znaczenie precedensowe dla rozstrzygania podobnych spraw lub rozwoju jurysprudencji (postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., I CSK 496/11). Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 lutego 2015 r., II CSK 428/14).

Tylko we wskazanych wyżej okolicznościach może być realizowana publicznoprawna funkcja skargi kasacyjnej. Jednocześnie przedstawiony Sądowi Najwyższemu problem musi mieć konkretny związek z rozstrzygnięciem danej sprawy, to jest z zarzutami skargi oraz podstawą prawną i faktyczną zaskarżonego wyroku (postanowienie Sądu Najwyższego z 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13). Przyjęcie skargi do rozpoznania ma bowiem na celu zarówno realizację interesu publicznego, jak i ochronę praw prywatnych. Zagadnienie prawne powinno mieć więc taki wymiar problemowy, aby udzielona przez Sąd odpowiedź miała znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej wniesionej w sprawie, w której zostały zadane, a jednocześnie – dzięki uniwersalnemu ujęciu – odpowiedź ta uzyskiwała walor aplikacyjny w rozstrzyganiu innych spraw. Oznacza to, że do sformułowania zagadnienia prawnego konieczne jest wydobycie z okoliczności faktycznych sprawy elementów charakterystycznych dla określonej grupy lub kategorii przypadków, a następnie generalizacja jego konstrukcyjnych elementów,

które będą stanowiły podstawę analizy prawnej; dzięki temu odpowiedź na zagadnienie prawne, nie tracąc więzi z rozpoznawaną sprawą, może służyć ocenie problemów jurystycznych występujących w innych sprawach.

Choć skarżący powołał się na występowanie w sprawie, nieokreślonego bliżej, zagadnienia związanego z ciężarem dowodu, to nie sprecyzował go ani nie wyjaśnił, dlaczego miałyby ono stanowić poważny problem prawny w przedstawionym wyżej rozumieniu. Stanowisko powoda sprowadza się do wyrażenia niezadowolenia z tego, że – mimo podnoszonej obecnie nieporadności – był on obciążony ciężarem wykazania faktów mających świadczyć o zasadności powództwa. Z uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie wynika jednak, by w sprawie istniał jakikolwiek rzeczywisty problem prawny związany z wykładnią czy stosowaniem art. 6 k.c. Stanowiska tego zdecydowanie nie wyjaśnia ogólne stwierdzenie skarżącego, że „zagadnienie odnośnie rozkładu ciężaru dowodzenia zaczęło mieć odzwierciedlenie w orzecznictwie Sądów Apelacyjnych”.

Tylko na marginesie wypada przypomnieć, że połączenie przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. z oczywistą zasadnością skargi kasacyjnej dopuszczalne jest tylko wtedy, gdy dotyczą one odmiennych podstaw kasacyjnych. Dana kwestia nie może bowiem stanowić istotnego zagadnienia prawnego i jednocześnie nie pozostawiać żadnych wątpliwości co do prawidłowego jej rozstrzygnięcia (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2012 r., III UK 60/11). Tymczasem skarżący w tej samej kwestii, tj. obciążenia go ciężarem dowiedzenia określonych faktów, dostrzegał i oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, i istotne zagadnienie prawne.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy, ich wysokość ustalając na podstawie § 8 ust. 1 pkt 26 w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie. O wynagrodzeniu pełnomocniczki reprezentującej

skarżącego z urzędu rozstrzygnięto na podstawie § 14 ust. 1 pkt 26 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[as
a!]